

[Undervisningsministeren.]

udelt skole mindre hensigtsmæssigt, da vi jo under alle omstændigheder må dele enten i grupper eller i klasser.

En særlig alvor kommer til orde, når det gælder de problemer, der vedrører landsbyskolen. Hvis der skal gives landsbyskolens børn en reel dygtiggørelsesmulighed udover landsbyskolens hidtidige cirkel, må det utvivlsomt ske ved centralisering. Lovforslaget er her bevidst gjort så smidigt som muligt, så smidigt, at Askovudvalgets ønsker med hensyn til landsbyskolen kan ligge indenfor dets rammer. Man kan centralisere det 8. skoleår eller det 7.—8. skoleår eller søge andre løsninger, og i tilknytning til den centraliserede 8. klasse skulle det mange steder være muligt at oprette en fælleskommunal realklasse. Det er tanken, at præliminærkursus skal forsvinde til fordel for en realskole, der giver samme eksamenskvalifikationer som byernes realskole, og jeg behøver vel ikke at understrege, at kun det sidste års pensum bør opgives, at eksaminationen bør finde sted ved egne lærere o. s. v.

Der er her et særlig vanskeligt punkt. Byernes realskole afvikles normalt i børnenes 17 års alder, men efterhånden er der i landkommunerne oprettet ikke få 2-årige præliminærkursus, der normalt afvikles i børnenes 16 års alder. Vi skulle nødig havne i en situation med to forskellige eksaminer, en byernes realeksamen og en landsbyskolens realeksamen, og man kan vist ikke i længden arbejde med eksamensafslutning i forskellige årgange, uden at der vil være tendens til en sådan spaltning. Jeg har derfor hænstillet til landkommunerne at tilstræbe en realskoleafslutning, der normalt følger tre år efter barnets konfirmation. Det må imidlertid retfærdigvis indrømmes, at der er en del realskoler, der gennemfører afslutningen i barnets 16. år, og vi skulle jo nødig gennemføre en ordning, som virker hemmende for ikke at sige standsende på landsbysamfundenes bestræbelser i dag. Jeg ville sætte pris på, om vi i udvalget kunne gennemdrøfte hele dette spørgsmål for om muligt at finde en løsning, der yder ret og skel til alle sider.

Det har hidtil været meget vanskeligt at få kommunerne til at centralisere skolevæsenet på tværs af kommunegrænserne.

Man kan samarbejde om en vejtrømler, men nødig om skolevæsenet. Det føles adskillige steder, som om ens egen kommune er det egentlige Danmark, og at dette Danmark allerede er betydelig fortyndet i nabokommunen. Men der er dog en stigende forståelse for samarbejdets værdi. Den tidligere formand for sognerådsforeningerne udtalte sig klart til gunst for centraliseringens nødvendighed, og jeg kan henviser til de udtalelser, der fornylig blev fremsat på Viborg amts sognerådsforenings generalforsamling af foreningens formand. Det hedder i referatet — med den højtærede formands tilladelse citerer jeg —:

„I en omtale af skoleproblemerne henviste formanden til Sverige, hvor man for nogle år siden foretog en sammenlægning af kommuner for at få større enheder, og til at der i Norge arbejdes med samme spørgsmål. Denne sammenlægning eller sammenlægningstanke, som heller ikke er ukendt her i landet, er selvfølgelig begrundet med, at man indenfor en sådan større enhed bedre økonomisk magter de opgaver, som henlægges til kommunerne og herunder ikke mindst skolevæsenet. Det bliver nødvendigt af økonomiske grunde at søge sammen i et nærmere samarbejde, og det nytter ikke, at hver enkelt kommune stiller sig kontrær, når det skal bestemmes, hvor en fællesskole skal ligge. Vel ved jeg nok, at det gør ondt at miste sin skole, og også, at der går noget tabt på det kulturelle område. Denne betydning for sognet har dog været nedadgående de senere år, og intet tyder på en forandring heri. Kendsgerningerne er, at de skoletanker, der tales om, nu vil forlange større områder, og derfor må sognerådene, hvis de skal gennemføres, tænke i større baner. I Sorø amt har man med statens byggeforskningsudvalg til hjælp prøvet på at inddele amtet udfra et hele, og man er kommet til det resultat: der kan ganske givet spares en hel del byggeri, ligesom der kan finde en bedre udnyttelse af lærerkræfterne sted, end hvis hver kommune opfører sin egen skole. — Man kan herigennem se, at det er muligt med besparelser, blot viljen er der.“

Jeg vil gerne tilføje: hvis der centraliseres på fornuftig måde i et kommunalt sam-